

รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย Educational Management Model to Enhance the Quality of Life for Children with Special Needs in Early Childhood Level

วรพล ฐลีจันทร์¹ สุภัทรา เอื้อวงศ์² และ ชนิศา ตันติเฉลิม³

Woraphon Thuleechan,¹ Supathra Urwongse² and Chanisa Tantixalerm³

Article History

Receive: December 2, 2023

Revised: July 12, 2023

Accepted: July 14, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย และเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย โดยขั้นตอนการวิจัย ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบ สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ นักวิชาการด้านการบริหาร การศึกษา ผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ผู้แทนผู้พิการ และผู้แทนผู้ปกครอง จำนวน 12 ท่าน ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มบริหาร วิชาการ และครูผู้สอน จำนวน 486 คน ขั้นตอนที่ 3 ร่างรูปแบบ ขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบ โดยการประชุมสัมมนา อิงผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญระดับอาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้เชี่ยวชาญสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ นักวิชาการศึกษา ผู้แทนครูผู้สอน และผู้แทนผู้ปกครอง จำนวน 9 ท่าน แบบสอบถามผ่านการ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามโดยการวิเคราะห์ IOC การใช้ภาษา ความเหมาะสม และความสอดคล้องของ ข้อคำถาม จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือสถิติพื้นฐาน ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบด้านคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็น พิเศษ ระดับปฐมวัย 7 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) ด้านสุขภาพทางร่างกาย 2) ด้านสิ่งแวดล้อม 3) ด้านการศึกษา 4) ด้านอารมณ์และจิตใจ 5) ด้านสัมพันธภาพทางสังคม 6) ด้านสัมพันธภาพทางครอบครัว และ 7) ด้านภาคีเครือข่าย ด้านการจัดการศึกษา 6 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) ด้านกระบวนการเรียนการสอน 2) ด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านครู 4) ด้านหลักสูตรสถานศึกษา 5) ด้านการวัดและประเมินผล และ 6) ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อม 2. สภาพปัจจุบันของ คุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ภาพรวมของการจัดการศึกษา สภาพปัจจุบันที่ปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด 3. รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา คุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 แนวทางการจัดการศึกษา ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้ ส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ และรูปแบบการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย มี 1) ด้านความเหมาะสม 2) ด้านความสอดคล้อง 3) ด้านความมีประโยชน์ และ 4) ด้านความเป็นไปได้ ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบ ; การจัดการศึกษา ; คุณภาพชีวิต ; เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ; ปฐมวัย

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม, Doctoral Student in Department of Education Administration, Graduate School, Siam University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม, Assistant Professor, Graduate School, Siam University

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, Assistant Professor, Faculty of Education, Chulalongkorn University

ABSTRACT

The objectives of this research were to: 1) study the components of the quality of life of children with special needs in the early childhood level, 2) study the current and desirable conditions in educational management to improve the quality of life of children with special needs in the early childhood level, and 3) develop an educational management model to improve the quality of life of children with special needs in the early childhood level. The research process consisted of step 1 study the components by Interviewing 12 experts consisted the scholar in educational administration aspect, director of the center for special education, representative of the disabled and parent representatives, step 2 study the current and desirable conditions using a questionnaire collecting data with the 486 samples which consisted of a school administrators, Heads of Academic Administration Division and teachers, step 3 draft the model, and step 4 evaluate the model by holding a seminar with 9 experts consisted of the experts from a university professor, the specialists of special education bureau, the directors of special education center, the educator, the teacher representative and the parent representatives. The questionnaire was examined for content validity by analyzing the IOC, the language use, the suitability, and the consistency of the question items from 5 experts. The statistics used in the research were basic statistics, frequency, percentage, mean and standard deviation and content analysis. The research findings were as follows; 1. the components of the quality of life of children with special needs in the early childhood level consisted of 7 components: 1) physical health aspect, 2) environmental aspect, 3) educational aspect, 4) emotional and mental aspect, 5) social relationship aspect, 6) family relationship aspect, and 7) networking and the components of the educational management consisted of 6 aspects: 1) the teaching and learning process aspect, 2) the management aspect, 3) the teachers aspect, 4) the educational curriculum aspect, 5) the measurement and evaluation aspect, and 6) the atmosphere and environment aspect. 2. The current condition of the quality of life of children with special needs in the early childhood level overall was at a high level. The overview of educational management at current operating condition was at a high level whereas the desirable condition was at the highest level. 3. An educational management model for improving the quality of life of children with special needs in the early childhood level consisted of 4 parts including part 1 introduction, part 2 the educational management guidelines, part 3 the application of the model, part 4 the success condition. The educational management model to enhance the quality of life for children with special needs in early childhood level consisted of 1) the appropriateness aspect, 2) the consistency aspect, 3) the usefulness aspect, and 4) the possibility was at the highest level in all aspect.

Keywords : Model ; Educational Management ; Quality of Life ; Children of Special Needs ; Early childhood

บทนำ

การศึกษากับมนุษย์มีความสัมพันธ์กันในทางเจริญงอกงามการศึกษาถือว่าเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาบุคลากรและประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านการสร้าง และการพัฒนาศักยภาพหรือแม้แต่การพัฒนาทักษะในการทำงานของบุคคลก่อให้เกิดการพัฒนา และเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม ปัจจุบันสังคมโลก รวมทั้งประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งสวนทางกับการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก เช่นเดียวกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ที่ว่า “ทุกคนมีสิทธิในการศึกษา และการศึกษาจะต้องเป็นการศึกษาแบบให้เปล่าอย่างน้อยในชั้นประถมศึกษา และการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องเป็นการศึกษาภาคบังคับ” โดยความเห็นชอบจากสมัชชาแห่งสหประชาชาติด้วยความตระหนักถึงความสำคัญของการกระจายการศึกษาให้ครอบคลุมทัตเทียมและทั่วถึงทุกคนได้รับสิทธิทางการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่เกิดและมีนัยว่ารัฐบาล และสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของชาติจำเป็นต้องเคารพพิทักษ์ และเติมเต็มสิทธิทางการศึกษานี้แก่เด็ก

เยาวชน และผู้ใหญ่ทุกคนให้สามารถเข้าถึงการศึกษาโดยปราศจากการถูกกีดกันไม่ว่ากรณีใดๆ ก็ตาม รวมไปถึงการพิทักษ์สิทธิให้แก่เด็กทุกคนเพื่อไม่ให้เด็กเหล่านี้ต้องออกจากโรงเรียนกลางคันพร้อมทั้งให้ความคุ้มครองแก่เด็กจากการถูกเลือกปฏิบัติในโรงเรียนด้วยสาเหตุที่ว่าเด็กเหล่านี้เป็นคนพิการ พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2556 มาตรา 5 คนพิการมีสิทธิทางการศึกษาดังนี้ (1) ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา (2) เลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น (3) ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษา ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาของเด็กพิการผ่านการดำเนินการตามกระบวนการวางแผนการเปลี่ยนผ่านจะช่วยให้เด็กพิการได้รับสิทธิและโอกาสทางการศึกษาที่เหมาะสม เพื่อเป้าหมายในอนาคตคือการดำรงชีวิตได้อย่างอิสระ มีคุณภาพชีวิตที่ดี อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีและภาคภูมิใจในตนเอง (Tontaphas and Thongsukdee, 2019) ดังนั้น การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากการศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไป จึงจำเป็นต้องจัดให้คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการบริการ และความช่วยเหลือทางการศึกษาเป็นพิเศษ ตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ ให้เป็นไปอย่างทั่วถึงทุกระบบ และทุกระดับการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับปฐมวัย ซึ่งเป็นระดับการศึกษาขั้นต้นที่สำคัญ

การศึกษาถือเป็นส่วนหนึ่งที่จะส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นความปรารถนาอันสูงสุดของมนุษย์ นอกจากจะให้บังเกิดขึ้นแก่ตนเองแล้วเรายังหวังที่จะให้เกิดแก่ครอบครัว เครือญาติ และบุคคลอื่นๆ ในสังคมและประเทศชาติ โดยส่วนรวมด้วย ปัจจุบันคุณภาพชีวิตได้รับการกำหนดให้เป็นเป้าหมายสูงสุดในการพัฒนาประเทศ การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของมนุษย์ในสังคม และเพื่อการทำให้การพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่เป้าหมายที่ปรารถนา การศึกษาจึงเข้ามาเป็นองค์ประกอบพื้นฐานรองมาจากครอบครัว ที่ทำให้นุชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี นอกจากนี้ยังมีเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตที่เป็นมาตรฐานในการกำหนดความต้องการของประชาชนที่มีความพิการ ประกอบด้วย ความเป็นอยู่ที่ดี ด้านสุขภาพ ด้านสุขภาพจิต ด้านสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการศึกษา (Rajati and Ashtarian, 2018) การจะพัฒนาเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยกลไก และความร่วมมือจากกลุ่มบุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะระบบการศึกษาที่จะต้องเอื้อและส่งเสริมให้ประชากรในวัยเรียนได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึง แต่จากการจัดการศึกษาที่ผ่านมาการศึกษาในระบบการศึกษายังไม่เอื้อต่อการพัฒนาของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเท่าที่ควร ซึ่งกระบวนการศึกษาในปัจจุบันและอนาคตจึงต้องปรับให้เป็นการศึกษาแบบเสรีเปิดกว้างครอบคลุมทุกๆ ด้าน มีบริการที่เข้าถึงเด็กทุกคน และยืดหยุ่น เพื่อให้ตอบสนองต่อข้อจำกัดและสภาพของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในแต่ละคน แต่ในปัจจุบันนี้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษอีกเป็นจำนวนมากที่ยังมีคุณภาพชีวิตที่ยังต้องได้รับการสนับสนุนด้านต่างๆ เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยเฉพาะด้านการศึกษาขาดโอกาสที่จะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่ครอบคลุมและทั่วถึง แม้ว่าจะมีหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรเอกชนได้พยายามจัดบริการในรูปแบบการจัดการศึกษาแบบต่างๆ เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษสามารถเข้าถึงการให้บริการทางการศึกษาแล้วก็ตาม สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการปฏิรูปประเทศไทย เพื่อสร้างสังคมแห่งความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ด้วยการสร้างอนาคตของชาติด้านการพัฒนาคน เด็กและเยาวชน เนื่องจากการสร้างอนาคตของชาติด้วยการพัฒนาคน เด็กและเยาวชน โดยการให้โอกาสทางการศึกษา และการเรียนรู้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง จะเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในสังคม ซึ่งการศึกษาช่วยสร้างความเข้าใจอันดีเกี่ยวกับเรื่องราวของเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้กับบุคคลทั่วไป และแสดงให้เห็นว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้นสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นปกติ Suriyakan (2018) โดยนำไปสู่การพัฒนาตนเองเพื่อการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน และควรได้รับการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย

“เด็กปฐมวัย” ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ.2551 ได้ให้ความหมายของเด็กปฐมวัยว่า หมายถึง เด็กซึ่งมีอายุยังไม่ครบหกปีบริบูรณ์ และให้หมายความรวมถึง ทารกในครรภ์มารดาด้วย ปฐมวัยจึงเป็นวัยเริ่มต้นของชีวิตและการพัฒนาในทุกด้าน เป็นช่วงวัยที่พัฒนาการทางด้านต่างๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วที่สุดและเป็นฐานรากที่สำคัญสำหรับพัฒนาการในช่วงวัยต่อไป เด็กในวัยนี้จึงเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของประเทศ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมตามช่วงวัย จะสามารถเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีคุณภาพ มีคุณภาพชีวิตที่ดี และจะเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติต่อไปในอนาคต สำหรับการศึกษาในระดับปฐมวัยของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จะจัดในรูปแบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention : EI) ซึ่งการศึกษาและการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษให้มีศักยภาพ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทุกคน ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบาย

เกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้รับโอกาสและสิทธิทางการศึกษาเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป ด้วยการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและยกระดับมาตรฐานการศึกษา เพื่อให้เกิดความเสมอภาคและความเป็นธรรมในสังคมแก่ประชากรในกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและผู้พิการหรือทุพพลภาพ และมุ่งพัฒนาระบบการจัดการศึกษาพิเศษ เพื่อให้ได้คุณภาพ (Ministry of Education, 2017) การศึกษาพิเศษจะต้องจัดการศึกษาให้ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการ โดยจัดให้เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นและความสามารถของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ (Special Education Bureau, 2010) โดยการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษแตกต่างไปจากการศึกษาสำหรับเด็กทั่วไปทั้งในด้านวิธีการสอน ขบวนการเนื้อหาวิชา หลักสูตร เครื่องมือ และอุปกรณ์การสอนที่จำเป็น เพราะการศึกษาพิเศษควรจัดให้สนองความต้องการและความสามารถของแต่ละบุคคล นอกจากการจัดการศึกษาที่เน้นให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษมีพัฒนาการที่ดีขึ้น และอีกเป้าหมายหนึ่งที่สำคัญของการศึกษา คือ คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ สุขภาพ การดำเนินชีวิตในสังคม เนื่องจากเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษมีความแตกต่างกัน อีกทั้งยังไม่มีรูปแบบของการจัดการศึกษาที่ชัดเจน ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เพราะในการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษโดยศูนย์การศึกษาพิเศษมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการนำเครือข่ายความร่วมมืออีกทั้งเครือข่ายผู้ปกครอง และองค์กรคนพิการ เข้ามามีส่วนร่วมในพื้นที่ชุมชนรณรงค์เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษรวมถึงพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายของทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นรัฐและเอกชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ศูนย์บริการคนพิการ และสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน โรงเรียนและสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายผู้ปกครอง และองค์กรคนพิการ เป็นต้น (Virasaya, 2018)

จากความเป็นมาและความสำคัญข้างต้นสรุปได้ว่า การศึกษาเป็นส่วนที่สำคัญที่จะช่วยให้มนุษย์ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสามารถเรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นบุคคลทั่วไปหรือบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเองก็ตาม ย่อมมีความปรารถนาในการมีคุณภาพชีวิตที่ดีเช่นเดียวกัน ถึงอย่างไรก็ตามที่สำคัญให้การให้เกิดศึกษาโดยเฉพาะการศึกษาในระดับปฐมวัย เป็นช่วงวัยที่พัฒนาการทางด้านต่างๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วที่สุดและเป็นฐานรากที่สำคัญสำหรับพัฒนาการในช่วงวัยต่างๆ รวมถึงเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเอง การจัดการศึกษารูปแบบใดที่จะส่งผลให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกับเด็กทั่วไป มีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข มีอาชีพเลี้ยงตนเอง และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และเกิดมรรคผลอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย และการจัดการศึกษา
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย และการจัดการศึกษา
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ หรือ เด็กพิการ หมายความว่า บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใดประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่างๆ และมีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป (Department of Local Administration, 2017) โดยกระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศว่าด้วย เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา พ.ศ.2552 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 3 และมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จึงออกประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา พ.ศ.2552 โดยพิจารณาบุคคลที่มีความบกพร่องเพื่อจัดประเภทของคนพิการแบ่งออกเป็น 9 ประเภท (Ministry of Education, 2017) ประกอบด้วย 1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น 2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 3) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 4) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ 5) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ 6) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา 7) บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์ 8) บุคคลออทิสติก และ 9) บุคคลพิการซ้อน

คุณภาพชีวิต

ความปรารถนาอันสูงสุดของมนุษย์ก็คือ การมีคุณภาพชีวิตที่ดี นอกจากจะให้บังเกิดขึ้นแก่ตนเองแล้วเรายังหวังที่จะให้เกิดแก่ครอบครัว เครือญาติ และบุคคลอื่นๆ ในสังคมและประเทศชาติโดยส่วนรวมด้วย ปัจจุบันคุณภาพชีวิตได้รับการกำหนดให้เป็นเป้าหมายสูงสุดในการพัฒนาประเทศ ดังนั้น เป้าหมายทุกด้านไม่ว่าจะในด้านสังคม เศรษฐกิจ การปกครอง ฯลฯ ล้วนมุ่งเน้นไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของมนุษย์ในสังคม คุณภาพชีวิตจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อบุคคลและสังคม เป็นสิ่งที่มนุษย์สามารถกำหนดการสร้างเกณฑ์มาตรฐานเพื่อให้ระดับการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ และเพื่อทำให้การพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่เป้าหมายที่ปรารถนา เกี่ยวกับความสำคัญของคุณภาพชีวิตมีผู้ให้แนวคิดที่สำคัญ เครื่องวัดคุณภาพชีวิตมีที่เป็นมาตรฐานในการกำหนดความต้องการของประชาชนที่มีความพิการ ประกอบด้วยความเป็นอยู่ที่ดีด้านสุขภาพ ด้านสุขภาพจิต ด้านสัมพันธภาพสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการศึกษา (Rajati and Ashtarian, 2018)

นอกจากนี้ยังมีการขับเคลื่อนให้เกิดการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ จึงมีการนำข้อเสนอแนะจากผลการศึกษามาจัดทำ “โครงการเสริมพลังคนพิการ สร้างโอกาสและความเท่าเทียมในสังคม พ.ศ. 2559” ขึ้น โดยมุ่งหวังที่จะเป็นการบูรณาการภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำกับตัวชี้วัดมาตรฐานคุณภาพชีวิตคนพิการอย่างเป็นระบบ อันจะนำผลไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการได้อย่างเป็นรูปธรรมทั่วถึงและเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการอย่างครบวงจร ทำให้สังคมได้ประจักษ์ว่าคนพิการไทยเป็นพลเมืองที่มีผลิตภาพ สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี ซึ่งจะส่งผลต่อการเป็นสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันสำหรับทุกคน (Inclusive Society) (Department of Empowerment of Persons with Disabilities, 2015)

รูปแบบการจัดการศึกษา

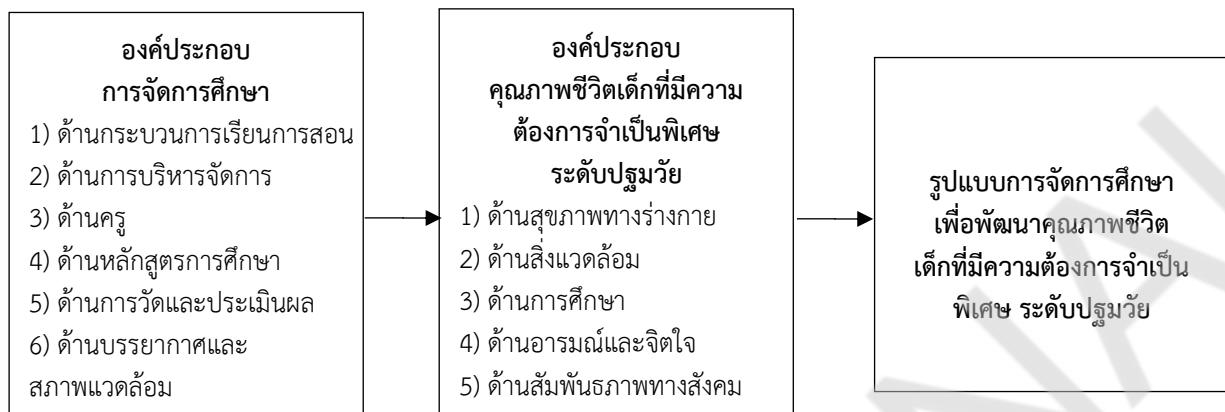
พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 มาตรา 6 ของกฎหมายระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” เป้าหมายของการจัดการศึกษาจึงอยู่ที่คนไทยโดยทั่วไป ซึ่งต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นคนดี มีประโยชน์ มีความครบถ้วนทุกด้าน ประกอบด้วย 1) ทางกาย 2) ทางจิตใจ 3) ทางสติปัญญา 4) ความรู้ 5) คุณธรรมและจริยธรรม 6) มีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต และ 7) อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (Nichanon, 2018) ซึ่งรูปแบบการจัดการศึกษาสามารถแบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การบริหารจัดการโครงการ หลักสูตรการจัดการศึกษา กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการศึกษา (Sukphum, 2013) รูปแบบการจัดการศึกษาจากการศึกษาวิจัย ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ประกอบด้วย แนวคิด หลักการ และวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 รูปแบบการจัดการศึกษา เนื้อหา และแนวทางการดำเนินงาน ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ และส่วนที่ 4 เงื่อนไขและข้อจำกัดของรูปแบบ (Kaoekham, 2019)

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง แนวคิด และผลการวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีนักวิชาการให้นิยามองค์ประกอบคุณภาพชีวิตที่มีความถี่สูง (มีความถี่ตั้งแต่ 9 ขึ้นไป) และสรุปรวมได้องค์ประกอบที่เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านสุขภาพร่างกาย ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการศึกษา ด้านอารมณ์และจิตใจ และด้านสัมพันธภาพทางสังคม และองค์ประกอบหลักรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย เรียงตามลำดับ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์พิจารณาองค์ประกอบที่มีนักวิชาการให้นิยาม และได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการศึกษา จำนวน 12 ท่าน และสรุปรวมได้องค์ประกอบที่นักวิชาการได้

ทำการวิจัยมากที่สุดและนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) ในครั้งนี้จำนวน 6 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ด้านกระบวนการเรียนการสอน 2) ด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านครู 4) ด้านหลักสูตรการศึกษา 5) ด้านการวัดและประเมินผล และ 6) ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อม ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย และการจัดการศึกษา โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิด้านคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย

การศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย และองค์ประกอบการจัดการศึกษา ที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า โดยการสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อสรุปองค์ประกอบและตัวชี้วัดของคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย และการจัดการศึกษา ในขั้นตอนนี้ผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลด้านคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย จำนวน 7 ท่าน ประกอบด้วย นักวิชาการด้านการศึกษาพิเศษ ผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ตัวแทนผู้พิการ และตัวแทนผู้ปกครอง

2. ผู้ให้ข้อมูลด้านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย นักวิชาการด้านการศึกษาพิเศษ และผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) ตามประเด็นที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดของคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย และการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการนำแบบสอบถามสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วไปสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลที่กำหนด โดยขอหนังสือขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ จากบัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม เสนอไปยังผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 12 ท่าน และนัดหมายวัน เวลา สถานที่ในการสัมภาษณ์ ระหว่างเดือนสิงหาคม 2562

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis and Synthesis) โดยยึดหลักความสอดคล้องของข้อมูล เพื่อนำไปสู่การสรุปองค์ประกอบคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย และการจัดการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย

ผู้ให้ข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถามประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ ครูผู้สอนของศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ทั้ง 77 ศูนย์ ในการตอบแบบสอบถามรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 485 คน มีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์ฯ ละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 77 คน และหัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ ศูนย์ฯ ละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 77 คน อย่างเฉพาะเจาะจง

2. ครูผู้สอน จากการใช้ตารางประมาณการกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากร วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำนวน 331 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย และการจัดการศึกษาในการจัดการการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย แบ่งเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย และการจัดการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 สภาพปัจจุบันของคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย และส่วนที่ 2 สภาพปัจจุบันที่ปฏิบัติและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษา

ผลของการนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 30 ตัวอย่าง แล้ววิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ ด้านสภาพปัจจุบันมีค่าเท่ากับ .99 ด้านสภาพที่พึงประสงค์มีค่าเท่ากับ .98

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการขอหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลการวิจัย จากบัณฑิตวิทยาลัย ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม เสนอไปยังผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา/ประจำจังหวัด ทั้ง 77 ศูนย์ ระหว่างวันที่ 29 พฤศจิกายน-10 ธันวาคม 2562 พร้อมส่งแบบสอบถามเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล และมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 436 คน จากทั้งหมด 485 คน คิดเป็นร้อยละ 89.90 ของกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือสถิติพื้นฐาน ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำข้อมูลที่ได้รับการตอบแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ขั้นตอนที่ 3 ร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย

ผู้วิจัยดำเนินการยกย่องรูปแบบที่ได้ข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1-3 มาร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่

1. บทนำ ประกอบด้วย หลักการพื้นฐานของรูปแบบ และวัตถุประสงค์ของรูปแบบ
2. แนวทางการจัดการศึกษา
3. การนำรูปแบบไปใช้
4. เงื่อนไขความสำเร็จ

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย

ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญระดับอาจารย์มหาวิทยาลัย สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ และสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา/ประจำจังหวัด นักวิชาการศึกษา ผู้แทนครูผู้สอน และผู้แทนผู้ปกครอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย ที่ได้จากการดำเนินการวิจัย เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิในการวิพากษ์ ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อยืนยันว่ารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย ว่ามีความเหมาะสม มีความสอดคล้อง มีความมีประโยชน์ และมีความเป็นไปได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำประเมินร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย โดยวิธีการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ในวันที่ 19 ธันวาคม 2562 เพื่อตรวจสอบ ยืนยัน ประเมินร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย ว่ามีความเหมาะสม มีความสอดคล้อง มีความมีประโยชน์ และมีความเป็นไปได้ กับแนวนโยบายและทิศทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย

การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือสถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการประชุมสัมมนาของผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

1. องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย และการจัดการศึกษา

1.1 ผลของการศึกษาองค์ประกอบด้านคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า องค์ประกอบของด้านคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย มี 7 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) ด้านสุขภาพทางร่างกาย 2) ด้านสิ่งแวดล้อม 3) ด้านการศึกษา 4) ด้านอารมณ์และจิตใจ 5) ด้านสัมพันธภาพทางสังคม 6) ด้านสัมพันธภาพทางครอบครัว และ 7) ด้านภาคีเครือข่าย ที่บ่งบอกถึงสภาพการรับรู้มิติของการมีชีวิตที่ดี ซึ่งประกอบด้วย ความสุข ความพอใจ ในชีวิตทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ ความนับถือตนเองสุขภาพ การดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคลในสังคม เป็นการประสานการรับรู้ของบุคคลในด้านร่างกายจิตใจความสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งแวดล้อม ภายใต้วัฒนธรรม ค่านิยม และเป้าหมายในชีวิตของแต่ละคน และสภาวะทางเศรษฐกิจที่ดี รวมถึงการพฤติกรรมที่แสดงถึงความรู้สึกทางบวกของเด็กที่มีต่อครู เพื่อนในโรงเรียน สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การได้รับบริการต่างๆ จากโรงเรียน ขณะที่อยู่ในโรงเรียน และความรู้สึกว่าตนเองได้รับความช่วยเหลือจากสังคม สอดคล้องกับ Michalos (2017) ให้ทัศนะเกี่ยวกับองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของเด็กไว้ว่าเป็นความรู้สึกถึงความพึงพอใจในชีวิตของบุคคลโดยรวมในทุกๆ ด้าน การรับรู้ในจิตใจของแต่ละบุคคลว่าตนเองมีชีวิตอยู่ได้ ในสถานการณ์ต่างๆ ความชอบส่วนตัว ไม่มีสิ่งคุกคามและได้รับการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของความเป็นมนุษย์อย่างเพียงพอ ไม่ว่าจะเป็นด้านสติปัญญา ด้านทักษะอาชีพ ด้านอารมณ์ ด้านจิตวิญญาณ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านร่างกาย และด้านสังคม สอดคล้องกับ Rajati and Ashtarian (2018) เครื่องวัดคุณภาพชีวิตที่มีที่เป็นมาตรฐานในการกำหนดความต้องการของประชาชนที่มีความพิการ ประกอบด้วย ความเป็นอยู่ที่ดี ด้านสุขภาพ ด้านสุขภาพจิต ด้านสัมพันธภาพทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการศึกษา และสอดคล้องกับ Kokkhangplu (2021) ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิต 4 ด้าน คือ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม

1.2 ผลของการศึกษาองค์ประกอบด้านการจัดการศึกษา จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า องค์ประกอบของด้านการจัดการศึกษา จำนวน 6 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) ด้านกระบวนการเรียนการสอน 2) ด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านครู 4) ด้านหลักสูตรสถานศึกษา 5) ด้านการวัดและประเมินผล และ 6) ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อม ที่บ่งบอกว่าการจัดการศึกษาเป็นการมุ่งให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการของสังคมปัจจุบัน ความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม และการนำความรู้ และทักษะที่ได้รับจากการศึกษาไปประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตอย่างมีความสุข เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สอดคล้องกับ Polkhan (2019) ได้ทำการวิจัยเรื่อง เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านความร่วมมือ 2) ด้านการจัดหลักสูตร 3) ด้านสถานประกอบการ 4) การบริหารจัดการ 5) ด้านการจัดการเรียนการสอน และ 6) ด้านการวัดและประเมินผล สอดคล้องกับ Phoomchusak (2021) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาที่บูรณาการเรียนรู้งานกับการทำงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาที่บูรณาการเรียนรู้งานกับการทำงานของสถานศึกษา มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านการจัดการ 2) ด้านกระบวนการ 3) ด้านผลประโยชน์ของความร่วมมือ 4) ด้านหลักสูตร และ 5) ด้านการจัดการเรียนการสอน

2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย และการจัดการศึกษา

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย และสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการการศึกษา ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันด้านคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย

ด้านที่	องค์ประกอบ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	ด้านสุขภาพทางร่างกาย	3.83	0.72	มาก
2	ด้านสิ่งแวดล้อม	3.92	0.80	มาก
3	ด้านการศึกษา	3.66	0.87	มาก
4	ด้านอารมณ์และจิตใจ	3.45	0.86	ปานกลาง
5	ด้านสัมพันธภาพทางสังคม	3.92	0.77	มาก
6	ด้านสัมพันธภาพทางครอบครัว	3.77	0.82	มาก
7	ด้านภาคีเครือข่าย	3.73	0.80	มาก
รวมเฉลี่ย		3.75	0.82	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย โดยภาพรวม มีคะแนนเฉลี่ย 3.75 อยู่ในระดับมาก รายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก คือ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสัมพันธภาพทางสังคม มีคะแนนเฉลี่ย 3.92 ด้านสุขภาพทางร่างกาย มีคะแนนเฉลี่ย 3.83 ด้านสัมพันธภาพทางครอบครัว มีคะแนนเฉลี่ย 3.77 ด้านภาคีเครือข่าย มีคะแนนเฉลี่ย 3.73 ด้านการศึกษา มีคะแนนเฉลี่ย 3.66 โดยมีด้านอารมณ์และจิตใจ อยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ย 3.45 จะเห็นได้ว่าสภาพปัจจุบันของคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย ด้านอารมณ์และจิตใจ นั้นมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น อาจจะเป็นเพราะว่าการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพจิตของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษยังไม่ครอบคลุม หรืออาจจะมียปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น การเดินทางไปรับบริการ สภาพเศรษฐกิจ หรือแม้แต่ว่า ความรุนแรงของความพิการ เป็นต้น สอดคล้องกับ Rajati and Ashtarian (2018) เครื่องวัดคุณภาพชีวิตที่มีเป็นมาตรฐานในการกำหนดความต้องการของประชาชนที่มีความพิการ ประกอบด้วย ความเป็นอยู่ที่ดี ด้านสุขภาพ ด้านสุขภาพจิต ด้านสัมพันธทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการศึกษา สอดคล้องกับ Virasaya (2018) ได้ศึกษาการยกระดับคุณภาพชีวิตคนพิการในจังหวัดสิงห์บุรี รู้สึกว่าสภาพชีวิตของตนเองได้รับการยกระดับมาตรฐานให้สูงขึ้น ทำให้มีความสุข ความพึงพอใจในชีวิตมีความเป็นอยู่ที่ดีทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมและสิ่งแวดล้อม ภายใต้บริบทของวัฒนธรรม ค่านิยม มาตรฐานของสังคมและสิ่งอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับ Ishoh (2019) ได้กล่าวว่า คุณภาพชีวิต เป็นการรับรู้ความพึงพอใจและการรับรู้สภาวะทางด้านร่างกาย จิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคมและสภาพแวดล้อมได้แก่ การมีความสุขที่ดี ไม่มีที่เจ็บป่วยที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินชีวิต การได้รับการผ่อนคลายด้านจิตใจ การพึงพอใจในรายได้และการสนับสนุนตลอดจนการรับรู้และพึงพอใจในสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต และสอดคล้องกับ Department of Empowerment of Persons with Disabilities (2015) มีการขับเคลื่อนให้เกิดการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ จึงมีการนำเสนอแนะจากผลการศึกษาจัดทำ “โครงการเสริมพลังคนพิการ สร้างโอกาสและความเท่าเทียมในสังคม พ.ศ.2559” ขึ้น โดยมุ่งหวังว่าจะเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการได้อย่างเป็นรูปธรรม ทัวถึงและเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการอย่างครบวงจร ทำให้สังคมได้ประจักษ์ว่าคนพิการไทยเป็นพลเมืองที่มีผลิตภาพ สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี ซึ่งจะส่งผลต่อการเป็นสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันสำหรับทุกคน (Inclusive Society)

2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันที่ปฏิบัติ สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษา ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สภาพปัจจุบันที่ปฏิบัติ สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษา

ด้านที่	องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบันที่ปฏิบัติ		ความหมาย	สภาพที่พึงประสงค์		ความหมาย
		$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านกระบวนการเรียนการสอน	3.65	0.72	มาก	4.81	0.39	มากที่สุด
2	ด้านการบริหารจัดการ	3.67	0.70	มาก	4.82	0.38	มากที่สุด
3	ด้านครู	3.69	0.67	มาก	4.76	0.46	มากที่สุด
4	ด้านหลักสูตรการศึกษา	3.54	0.76	มาก	4.67	0.62	มากที่สุด
5	ด้านการวัดและประเมินผล	3.58	0.86	มาก	4.62	0.76	มากที่สุด
6	ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อม	3.42	0.76	ปานกลาง	4.60	0.53	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		3.60	0.74	มาก	4.71	0.55	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ภาพรวมของการจัดการศึกษา สภาพปัจจุบันที่ปฏิบัติ มีคะแนนเฉลี่ย 3.60 อยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ มีคะแนนเฉลี่ย 4.71 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านกระบวนการเรียนการสอน สภาพปัจจุบันที่ปฏิบัติ มีคะแนนเฉลี่ย 3.65 อยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ มีคะแนนเฉลี่ย 4.81 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการบริหารจัดการ สภาพปัจจุบันที่ปฏิบัติ มีคะแนนเฉลี่ย 3.67 อยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ มีคะแนนเฉลี่ย 4.82 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านครู สภาพปัจจุบันที่ปฏิบัติ มีคะแนนเฉลี่ย 3.69 อยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ มีคะแนนเฉลี่ย 4.76 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านหลักสูตรสถานศึกษา สภาพปัจจุบันที่ปฏิบัติ มีคะแนนเฉลี่ย 3.54 อยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ มีคะแนนเฉลี่ย 4.67 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการวัดและประเมินผล สภาพปัจจุบันที่ปฏิบัติ มีคะแนนเฉลี่ย 3.58 อยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ มีคะแนนเฉลี่ย 4.62 อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อม สภาพปัจจุบันที่ปฏิบัติ มีคะแนนเฉลี่ย 3.42 อยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ มีคะแนนเฉลี่ย 4.60 อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยไว้หลายมาตรา คือ มาตรา 54 วรรคสอง กำหนดว่า “...รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย” มาตรา 258 ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศให้เกิดผลด้านการศึกษา (1) ให้สามารถเริ่มดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา สอดคล้องกับ Polkhan (2019) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาวิทยาลัยสารพัดช่างมหาสารคาม พบว่า รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยการประยุกต์ ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านความร่วมมือ 2) ด้านการจัดหลักสูตร 3) ด้านสถานประกอบการ 4) การบริหารจัดการ 5) ด้านการจัดการเรียนการสอน และ 6) ด้านการวัดและประเมินผล สอดคล้องกับ Nichanon (2018) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้ดูแลเด็ก โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้การทำงานเป็นฐาน พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การบริหารจัดการโครงการ 2) หลักสูตรการจัดการศึกษา 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ และ 4) การวัดและประเมินผลการศึกษา

3. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย

3.1 รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 แนวทางการจัดการศึกษา ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้ ส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ สอดคล้องกับ Sukphuaram (2013) กล่าวว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนในกำกับของรัฐสำหรับประเทศไทย ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ เน้นบริบทและความเป็นมาของแนวคิด ส่วนที่ 2 รูปแบบการบริหารโรงเรียนในกำกับของรัฐสำหรับประเทศไทย ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ และส่วนที่ 4 เงื่อนไขและข้อจำกัดของรูปแบบ และสอดคล้องกับ Kaoekham (2019) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบการบริหารกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ประกอบด้วย แนวคิดหลักการ และวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 เนื้อหา และแนวทางการดำเนินงาน ส่วนที่ 3 เงื่อนไขความสำเร็จ

3.2 ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย ว่ามีความเหมาะสม มีความสอดคล้อง มีความมีประโยชน์ และมีความเป็นไปได้ มีผลการประเมิน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษระดับปฐมวัย

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	ความเหมาะสม	4.74	0.49	มากที่สุด
2	ความสอดคล้อง	4.74	0.46	มากที่สุด
3	ความมีประโยชน์	4.76	0.44	มากที่สุด
4	ความเป็นไปได้	4.76	0.43	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.75	0.46	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย 4.75 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามรายการประเมินทุกรายการมีผลการประเมินทุกรายการ อยู่ในระดับมากที่สุด รายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือความมีประโยชน์ และมีความเป็นไปได้ มีคะแนนเฉลี่ย 4.76 รายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ความเหมาะสม และความสอดคล้อง มีคะแนนเฉลี่ย 4.74 สอดคล้องกับแนวคิดของ Pengsawat (2010) ได้กล่าวว่า รูปแบบ คือ สิ่งที่แสดงโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างชุดของปัจจัยหรือตัวแปรต่างๆ หรือองค์ประกอบที่สำคัญในเชิงความสัมพันธ์หรือเหตุผลซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยเข้าใจข้อเท็จจริงหรือปรากฏการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Pinasa (2018) พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้ท้องถิ่นเป็นฐานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในภาพรวม พบว่า ด้านความมีประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้องครบถ้วนขององค์ประกอบในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ Kaoekham (2019) พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการบริหารกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

1. องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย และการจัดการศึกษา

1.1 ด้านคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย จำนวน 7 องค์ประกอบ ประกอบด้วย

1) ด้านสุขภาพทางร่างกาย 2) ด้านสิ่งแวดล้อม 3) ด้านการศึกษา 4) ด้านอารมณ์และจิตใจ 5) ด้านสัมพันธภาพทางสังคม 6) ด้านสัมพันธภาพทางครอบครัว และ 7) ด้านภาคีเครือข่าย

1.2 ด้านการจัดการศึกษา จำนวน 6 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) ด้านกระบวนการเรียนการสอน 2) ด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านครู 4) ด้านหลักสูตรสถานศึกษา 5) ด้านการวัดและประเมินผล และ 6) ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อม

2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย และการจัดการศึกษา

2.1 สภาพปัจจุบันของคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย โดยภาพรวม มีคะแนนเฉลี่ย 3.75 อยู่ในระดับมาก รายการส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก คือ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสัมพันธภาพทางสังคม มีคะแนนเฉลี่ย 3.92 ด้านสุขภาพทางร่างกาย มีคะแนนเฉลี่ย 3.83 ด้านสัมพันธภาพทางครอบครัว มีคะแนนเฉลี่ย 3.77 ด้านภาคีเครือข่าย มีคะแนนเฉลี่ย 3.73 ด้านการศึกษา มีคะแนนเฉลี่ย 3.66 โดยมีด้านอารมณ์และจิตใจ อยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ย 3.45

2.2 การจัดการศึกษา สภาพปัจจุบันที่ปฏิบัติ มีคะแนนเฉลี่ย 3.60 อยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ มีคะแนนเฉลี่ย 4.71 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านกระบวนการเรียนการสอน สภาพปัจจุบันที่ปฏิบัติ มีคะแนนเฉลี่ย 3.65 อยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ มีคะแนนเฉลี่ย 4.81 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการบริหารจัดการ สภาพปัจจุบันที่ปฏิบัติ มีคะแนนเฉลี่ย 3.67 อยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ มีคะแนนเฉลี่ย 4.82 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านครู

สภาพปัจจุบันที่ปฏิบัติ มีคะแนนเฉลี่ย 3.69 อยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ มีคะแนนเฉลี่ย 4.76 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านหลักสูตรสถานศึกษา สภาพปัจจุบันที่ปฏิบัติ มีคะแนนเฉลี่ย 3.54 อยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ มีคะแนนเฉลี่ย 4.67 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการวัดและประเมินผล สภาพปัจจุบันที่ปฏิบัติ มีคะแนนเฉลี่ย 3.58 อยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ มีคะแนนเฉลี่ย 4.62 อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อม สภาพปัจจุบันที่ปฏิบัติ มีคะแนนเฉลี่ย 3.42 อยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ มีคะแนนเฉลี่ย 4.60 อยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย

3.1 รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 แนวทางการจัดการศึกษา ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้ และส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ

3.2 การประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย 4.75 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามรายการประเมิน รายการมีผลการประเมินรายการ อยู่ในระดับมากที่สุด รายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความมีประโยชน์ และความเป็นไปได้ มีคะแนนเฉลี่ย 4.76 รายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ความเหมาะสม และความสอดคล้อง มีคะแนนเฉลี่ย 4.74

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้จะทำให้ได้รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย ซึ่งจะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

1. ได้รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย เพื่อให้สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในวางแผนกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาที่ตอบสนองการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน รวมทั้งเป็นสารสนเทศสำหรับรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในภาพรวมของประเทศ
2. ได้รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย ที่ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม ในการจัดทำร่าง ตรวจสอบและจัดทำเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย จากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้คือ เกณฑ์ความเหมาะสม ความสอดคล้อง ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการวิจัยที่มีอยู่ให้ได้มาตรฐาน และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ หรือสถานศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย นำรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย โดยปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา
2. ควรมีการจัดทำคู่มือรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย เพื่อสร้างความเข้าใจให้ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ภาควิชาครู และผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ
3. ควรมีการนิเทศการติดตาม ช่วยเหลือ รวมทั้งประเมินผลการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัยเป็นระยะ ๆ เพื่อปรับปรุงพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ให้มีคุณภาพตามองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย ไปทดลองใช้เพื่อสรุปผลที่เกิดขึ้นในแต่ละองค์ประกอบให้มีความถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อติดตามผลของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย ที่ได้พัฒนาขึ้นในครั้งนี้

3. ควรมีการทำวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษระดับปฐมวัย เพื่อให้มีการพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลและบรรลุเป้าหมาย

ข้อจำกัดของการวิจัย

การพัฒนาแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระดับปฐมวัย ประกอบด้วย องค์ประกอบ และตัวชี้วัดของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษระดับปฐมวัย ที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง อ้างอิงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่ว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง รวมถึงการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการให้ใกล้เคียงหรือเทียบเท่าเด็กปกติทั่วไป เป็นการศึกษาบริบทของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา/ประจำจังหวัด จำนวน 77 ศูนย์ฯ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่ให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention : EI) สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ทั้ง 9 ประเภทความพิการ

References

- Department of Empowerment of Persons with Disabilities. (2015). *Kān khaphklūān hai kōē kāndamnoēn ngān phatthana khunnaphāp chīwit khonphikān penpai yāng tōnūāng lāe mī prasitthiphāp*. [Driving the operation to improve the quality of life of people with disabilities continuously and effectively]. Bangkok : Express Transport Organization (ETO).
- Department of Local Administration. (2017). *Khūmū mātrathān kān songcēm lāe phatthana khunnaphāp chīwit khonphikān* [Promotion Standards Guide and improve the quality of life for people with disabilities]. Bangkok : Agricultural Cooperative Society of Thailand Printing Co., Ltd.
- Ishoh, A. (2019). *Khunnaphāp chīwit khōng prachāchon nai khēt 'ongkān bōrihānsūān sakōm thepha chāngwat Songkhla* [Quality of Life of People in Tambon Sakom Administrative Organization, Thepha District, Songkhla Province (Unpublished Master's Thesis)]. Prince of Songkla University, Songkla, Thailand.
- Kaoekham, B. (2019). *Kānphatthana rūpbāep kānbōrihān klum khruākhaī rōngriān prathom suksā sangkat samnakngān khana kammakān kānsuksā naphūn thān*. [The Development of Management Models of Primary School Network under the Office of the Basic Education Commission (Unpublished Doctoral Thesis)]. Nakhon Sawan Rajabhat University, Nakhon Sawan, Thailand.
- Kokkhangplu, A. (2021). *Khunnaphāp chīwit khōng prachāchon thī 'āsai yū nai phūnthī thī mī kānchatkān kānthōngthiēo dōi chumchon prathet Thai* [Resident's Quality of Life Living in Community-Based Tourism, Thailand]. *Rajapark journal*. 15(43),226-244.
- Michalos, A.C. (2017). *Education, Happiness and Wellbeing*. In: *Connecting the Quality of Life Theory to Health, Well-being and Education*. Switzerland : Springer, Cham.
- Ministry of Education. (2017). *Nāōthāng kānhai bōrikan chūāilūā raya rāk rōēm lāe kānchatkān suksā phūā khonphikān dōi khōpkhruā lāe chumchon lem sōng*. [Guidelines for early support services and education for people with disabilities by their families and communities, Volume 2]. Bangkok : Express Transport Organization (ETO).
- Nichanon, C. (2018). *Kānphatthana rūpbāep kānchatkān suksā samrap phū dūlāe dek dōi chai nāōkhith kānrīanrū dōi chai kānthamngān pen thān*. [A Development of Educational Management Model for Caregivers on the Basis of Work-based Learning Concept]. *Journal of Research Methodology*. 31(2),137-169.

- Pengsawat, W. (2010). *Kānwichai phatthana rūpbāp. [Model Development Research]*. Sakon Nakhon : Rajabhat Sakon Nakhon University.
- Pinasa, A. (2018). *kānphatthana rūpbāp kānchatkān suksā doī chai thōngthin pen thān khōng sathan suksā nai sangkat samnakngān khēt phūnthī kānsuksā prathom suksā phāk tawan'ōk chiāng nūa. [The Development of Educational Management Model by Using Local-Based of Schools Under The Office of Primary Education Service Area, The North Eastern Region]*. Khon Kaen : *Journal of Education Graduate Studies Research*. 11(2),285-293.
- Phoomchusak, C. (2021). *Rūpbāp kānchatkān suksā thī būranākān kānrīanrū kap kānthamngān khōng sathan suksā sangkat samnakngān khana kammakān kān 'āchīwasuksā. [The management model for work integrated learning of school under office of vocational education commission (Unpublished Doctoral Thesis)]*. Naresuan University Phisanulok Thailand.
- Polkhan, B. (2019). *Kānphatthana rūpbāp kānchatkān 'āchīwasuksā rabop thawiphākhi doī kānprayukchai lak pratyā khōng sēthakit phōphiāng : kōrānī suksā wittayalai sārāphat chāng Maha Sārakhām. [The Development of Dual Vocational Training (DVT) Model by Applying of the Philosophy of Sufficiency Economy : Case study Mahasarakham Polytechnic College]*. *Rajabhat Maha Sarakham University Journal*. 13(2),117-131.
- Rajati, F. and Ashtarian, H. (2018). Quality of life predictors in physically disabled people. *Iran : Journal of Education and Health Promotion*. 1-8. http://doi.org/10.4103/jehp.jehp_115_17
- Special Education Bureau. (2010). *Næōthāng kān patibat ngān khōng sūn kānsuksā phisēt. [Operational guidelines of special education centers]*. Bangkok : Kurusapa Printing Ladphrao.
- Sukphuaram, J. (2013). *Kānnam sanœ rūpbāp kānbōrīhān rōngriān nai kamkap khōng rat samrap prathēt Thai. [Presentation of an autonomous school administration model for Thailand]*. Bangkok : Chulalongkorn University.
- Suriyakan, K. (2018). *Kānsuksā phisēt khōng khonphikān [Articles on the Center of HRH Princess Maha Chakri Sirindhorn Chulalongkorn Hospital, Thai Red Cross Society]*. Retrieved September 2021, From : <https://www.craniofacial.or.th/special-education-for-disabled.php> .
- Tontaophas, S. and Thongsukdee, R. (2019). *kānwāngphāen kān plīan phān chāk bān sū rōngriān : næōthāng kān khaothung 'ōkāt thāngkān suksā khōng dek phikān nai phūnthī doī wāwī. [Home-to-school transition planning: an approach to accessing opportunities Education for children with disabilities in Doi Wawee area]*. Sikkhana : *Special Education Journal*, 6(7), 60-72.
- Virasaya, J. (2018). *Kān yok radap khunnaphāp chīwit khonphikān nai chāngwat Sing Buri doī withikān būranākān [Improving the quality of life of people with disabilities in Singburi Province by an integrated approach]*. Singburi : Special Education Center Singburi Province.